

Nr 119.

Av herr **Nilsson, Nils Anton m. fl.**, *angående åtgärder till förbättrande av de svenska mejeriprodukternas anseende i de stora konsumtionsländerna m. m.*

I skrivelse den 4 oktober 1926 till Kungl. Maj:t påpekade lantbruksstyrelsen, att mjölkproduktionen från 1870-talet fram till 1923 ökats från 1,340,000 ton till 3,400,000 ton eller mer än fördubblats. Produktionen av smör hade stigit från 17,000,000 kg. till 57,400,000 och av ost från 7,300,000 till 17,000,000 kg. Dessa siffror antyda, att mjölkförädlingen i vårt land från att hava varit en hemmahushållning blivit till en vittomfattande industri.

Om man beräknar mjölkproduktionen till ovan anförda siffra och åsätter mjölken ett värde av 13 öre per kg., representerar den ett värde av 442 milj. kronor. Till landets mejerier äro anslutna 115,855 leverantörer, av vilka 79,968 levererade sin mjölk till andelsmejerier och 35,887 till övriga mejerier.

Dessa nu anförda siffror vittna om, vilken betydelse mejerihanteringen har för den ekonomiska bärkraften av landets jordbruk och jämväl huru många, som äro intresserade i denna. Därav framgår, att såväl den mindre som den större jordbrukaren äro intressenter i denna hantering. Som bekant är denna hanterings ekonomiska bärkraft i hög grad beroende av det sätt, varpå smörexporten är organiserad, enär en betydande kvantitet av produktionen icke kan vinna avsättning inom landet. En väl bedriven smör-export är alltså ett av de mest verksamma medlen dels till högre inkomster åt landet och dels till höjandet av det svenska jordbrukets räntabilitet.

Under förkrigsåren visar exportkvantiteten av smör ständig ökning. 1870 var den 3 milj. kg., år 1911 omkring 20 milj. kg. Efter krisåren visar exporten följande siffror.

1921	154 ton
1922	1,380 „
1923	2,458 „
1924	5,364 „
1925	9,223 „
1926	15,125 „
1927	18,459 „

Exportsiffrorna visa jämn stegring under dessa år, och 1927 års siffra visar, att smörexporten nu åter omfattar i det närmaste samma kvantitet som före kristiden.

Ifråga om prisförhållandena för det svenska smöret på utlandets marknader framgå dessa bäst av Manchesternoteringarna, där svenskt smör noteras jämsides med danskt och finskt smör. Under de senare åren ställer sig jämförelsen mellan prisen, uttryckta i ören per kg., å svenskt, danskt och finskt smör på följande sätt:

	Svenskt	Danskt	Finskt
1924	372,3	383,3	368,1
1925	361,0	376,8	358,7
1926	308,9	327,9	311,4
1927	315,5	328,7	314,8

Ehuru vårt smör sålunda under år 1927 betalats relativt bättre än under år 1926, framgår det dock av anförda siffror, att det betalats med icke mindre än 13,2 öre per kg. lägre än danskt smör. Med hänsyn till att smörexporten 1927 uppgick till 18,5 milj. kg. och prisskillnaden till 13,2 öre per kg., utgjorde den direkta inkomstförlusten för landet 2,497,500 kronor.

Ifråga om orsakerna till denna underbetalning av det svenska smöret har lantbruksstyrelsen påpekat, och det med rätta, att denna har sin orsak i ojämnhet i kvaliteten, ojämnhet i tillförseln och kommersiella förhållanden. Styrelsen föreslog därför i sin skrivelse den 4 oktober 1926, att 10 mejerikonsulenter borde anställas med avlöning av statsmedel. Detta vore en av de viktigare åtgärder från det allmännas sida för avhjälpan av berörda missförhållanden. För organisationens genomförande skulle enligt lantbruksstyrelsens förmenande erfordras ett förslagsanslag av 45,000 kronor.

Då anledning fanns att antaga, att detta lantbruksstyrelsens förslag ej komme att bifallas, föreslog lantbruksstyrelsen i en till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, att tvenne assistenter hos Svenska Smörprovningarna måtte anställas.

Den 1 juli 1927 anställdes dessa två konsulenter. De hava under sin tjänstgöring huvudsakligen besökt de län i landets södra och mellersta delar, där mejerikonsulent hos hushållningssällskapen ej funnits att tillgå. Resultatet av denna, som man får hoppas tillfälliga anordning, har alltså blivit följande: I vissa hushållningssällskaps områden arbeta mejerikonsulenter, anställda av respektive hushållningssällskap, i andra Svenska Smörprovningarnas konsulenter. Man kan knappast vänta, att resultatet av denna föga enhetliga ordning skall bli till nytta för en ensartad smörkvalitet. Dessutom må det observeras, att Smörprovningarnas konsulenter endast kunna ifrågasättas ge råd vid smörtillverkningen i sådana mejerier, som deltaga i Svenska Smörprovningarna. Alla andra mejerier och bland dem samtliga norrlandsmejerier få ingen alls nytta av dem. Organisationen av mejerikonsulentverksamheten

kan därför icke betraktas såsom annat än synnerligen otillfredsställande och bör icke få vara annat än ett övergångsstadium till ett enhetligt system. Smörprovningarnas konsulenter få ingen intim kontakt med mejerierna, så som de av lantbruksstyrelsen föreslagna distriktskonsulenter skulle kunna få, ej heller kunna de ersätta dessa i andra avseenden. Organisationsuppdrag (startande av mejerier, bildande av mjölkbedömningsföreningar etc.) samt hela byggnads- och maskinområdet, som inom denna såväl som inom varje annan industri är synnerligen viktigt, ligger utom deras verksamhetsfält. De resa omkring, hänvisade till att syssla med endast en detalj av de många produktionsfaktorer, som borde uppmärksammas. Då det i landet finnes 1,648 mejerier, kan det uppenbarligen icke räcka till med att anställa två konsulenter i Svenska Smörprovningarna, även om vissa hushållningssällskap ha för sina respektive områden anställt konsulenter. Resornas längd samt kostnaderna för dessa torde för övrigt utgöra ett väsentligt hinder för den nya konsulentinstitutionens rationella utnyttjande.

Lantbruksstyrelsen har i sin skrivelse 4 oktober 1926, såsom ovan nämnts, begärt anslag till anställande av tio mejerikonsulenter och därvid indelat landet i tio konsulentdistrikt. Huruvida detta antal konsulenter är det lämpligaste eller om någon ändring i antalet kan vara ändamålsenlig, torde böra bli föremål för utredning.

Åren 1926 och 1927 framlades motioner i riksdagen med begäran om utredning, vilka åtgärder, som borde vidtagas för att ernå förbättrat anseende för de svenska mejeriprodukterna. Vi anse, att denna fråga fortfarande är synnerligen aktuell. Härvidlag må påpekas den föreslagna åtgärden om inrättande av en byrå för mejeriärenden inom lantbruksstyrelsen. Såsom förut har belysts, har mejerihanteringen utvecklats till en industri, på visst sätt skild från lantbrukshållningen i övrigt. Mejeriärendenas vikt och art kräva helt visst behandling av dessa ärenden av en fackman. På grund härav synes det behöfligt, att mejeriärendena avskiljas från byråchefens för lantbruksbyrån handläggning och överförs till en tjänsteman med självständig föredragningsrätt och därmed förenat ansvar.

Till den grupp av ärenden, som böra behandlas av denne tjänsteman, synes höra bl. a.: Svenska Smörprovningarna, mejerit utbildningen, mejerikonsulentverksamheten, övervakande av bestämmelser om kontroll över handeln med ost, export- och importbestämmelser om smör, transportförhållanden för smör, margarinlagstiftningen samt vidare att stå i kontakt med landets mejerimän samt att från utlandet inhämta upplysningar av vikt för landets mejerihantering och sprida kännedom om dem.

Transportförhållandena för smör på järnvägarna hava under senare år undergått avsevärda förbättringar. Ifråga om sjötransporterna lämna dessa dock en hel del övrigt att önska. Visserligen hava transporterna å den viktiga Malmö—Hull-traden kunnat ordnas fördelaktigt med kylbåtar, men smörexporten från Göteborg synes vara mindre väl ordnad i detta avseende.

T. o. m. å den trade, där det mesta smöret skeppas från Göteborg till England, nämligen Göteborg—Hull-traden, ha kylbåtar saknats. Detta torde ha sin orsak i de jämförelsevis små och oregelbundna kvantiteter, som skeppas från Göteborg, vilket omöjliggjort för rederiet att vidtaga några särskilda anordningar för denna smörtransport. Då den smörkvantitet, som framkommer till konsumtionsorterna i mindre gott skick, just är den, som verkar nedsättande på det svenska exportsmörets, nämligen det med kvalitetsmärke (runmärke) försedda smörets, anseende, inses lätt av huru stor betydelse det är, att produktions- och transportförhållandena äro fullt tillfredsställande. På grund av svårigheterna att anordna ändamålsenliga smörtransporter till England med mer än en transportlinje, torde undersökning böra verkställas angående möjligheterna att leda exporten över endast en exporthamn. Till följd av smörexportens från Malmö omfattning, synas förutsättningarna att göra Malmö till ensam exportplats för detta smör i första hand böra undersökas. Därigenom skulle bland annat eventuellt kunna åstadkommas sändningar två dagar i veckan i stället för nu endast en.

Försäljningssättet för smöret lämnar fortfarande åtskilligt att önska. Exportens fördelning på ett flertal exportörer, svängningarna av den till Tyskland respektive England exporterade kvantiteten samt det sätt, varpå affärsuppgörelser ske, äro helt visst anledningar, som medverka till ett mindre gott pris å det svenska smöret i utlandet. Dessa förhållanden böra därför kunna göras till föremål för undersökning för ernående av eventuella förbättringar. Vidare torde böra undersökas, huruvida datumstämplingen av det danska smöret inverkar ofördelaktigt på den svenska smörnoteringen i sådan mån, att det borde tagas under övervägande vidtagande av likartad åtgärd här i landet.

Med hänsyn till att mejerikonsulentverksamheten icke är ändamålsenligt ordnad, till att tillfredsställande representation för mejeriärenden saknas inom lantbruksstyrelsen och slutligen till att transportförhållandena för smöret böra förbättras och eventuellt koncentreras och övriga i samband därmed stående frågor böra upptagas till behandling, hemställa vi,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt allsidig utredning, huruvida och i vilken mån ytterligare åtgärder böra vidtagas för möjliggörandet för den svenska mejerihanteringen att kunna förbättra dessa produkters anseende inom de stora konsumtionsländerna och därmed åstadkomma ett för vårt land bättre ekonomiskt utbyte samt att för riksdagen framlägga de förslag, vartill sådan utredning kan föranleda.

Stockholm den 19 januari 1928.

Nils Ant. Nilsson. *J. B. Johansson.* *August W. Johansson.*
Erik Abrahamsson. *Alexander Nilsson.* *Anders Elisson.*